

DO NOWEJ
PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Część 1

Kwalifikacja A.36 Prowadzenie rachunkowości

Podręcznik do nauki zawodów
technik ekonomista
i technik rachunkowości

Marcin Michalik, Gabriela Piech

Podręcznik jest zgodny z podstawą programową kształcenia w zawodzie technik ekonomista 331403 i technik rachunkowości 431103.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Joanna Zaręba

Projekt okładki: Jan Paluch

Fotografia na okładce została wykorzystana za zgodą Shutterstock.

Wydawnictwo HELION

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie?a36te1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-283-2660-6

Copyright © Helion 2016

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział 1. Zasady rachunkowości finansowej	9
1.1. Istota, podstawy prawne i zasady prowadzenia rachunkowości	9
1.1.1. Rachunkowość i jej podstawy prawne	9
1.1.2. Nadrzędne zasady rachunkowości	12
1.1.3. Zakładowy plan kont	13
1.2. Dokumentowanie operacji gospodarczych	15
1.3. Charakterystyka składników aktywów i pasywów	20
1.3.1. Charakterystyka aktywów	20
1.3.2. Charakterystyka pasywów	23
1.4. Bilans przedsiębiorstwa	27
1.5. Wpływ operacji gospodarczych na bilans	31
1.6. Ewidencjonowanie operacji gospodarczych na kontach bilansowych	36
1.6.1. Konto księgowe	36
1.6.2. Konta bilansowe	38
1.6.3. Zestawienie obrotów i sald	43
1.6.4. Podział poziomy i pionowy kont	48
1.6.5. Poprawianie błędów księgowych	54
1.7. Ewidencjonowanie operacji gospodarczych na kontach wynikowych	56
1.7.1. Konta wynikowe	56
1.7.2. Ewidencja kosztów	57
1.7.3. Ewidencja przychodów	72
1.7.4. Ewidencja pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	79
1.7.5. Ewidencja przychodów i kosztów finansowych	81
1.7.6. Ewidencja wyniku finansowego	82

Rozdział 2. Środki pieniężne i rozrachunki w przedsiębiorstwie	91
2.1. Istota i formy obrotu pieniężnego	91
2.2. Ewidencja obrotu gotówkowego	92
2.3. Ewidencja obrotu bezgotówkowego	97
2.3.1. Ewidencja innych środków pieniężnych	105
2.3.2. Ewidencja weksli własnych	107
2.3.3. Ewidencja transakcji kartami płatniczymi	111
2.4. Rozrachunki i ich rodzaje	116
2.5. Ewidencja rozrachunków z dostawcami i odbiorcami	118
2.5.1. Rozrachunki z dostawcami	118
2.5.2. Rozrachunki z odbiorcami	120
2.5.3. Ewidencja faktur korygujących	127
2.6. Ewidencja rozrachunków z pracownikami	130
2.6.1. Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń	130
2.6.2. Pozostałe rozrachunki z pracownikami	135
2.7. Ewidencja rozrachunków publicznoprawnych	139
2.7.1. Rozrachunki z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych	140
2.7.2. Ewidencja rozrachunków z tytułu podatku VAT	142
2.7.3. Rozrachunki z budżetami	146
2.7.4. Rozrachunki publicznoprawne właściciela przedsiębiorstwa jednoosobowego	147
 Rozdział 3. Aktywa trwałe w przedsiębiorstwie	 155
3.1. Istota i podział aktywów trwałych	155
3.2. Ewidencja rzeczowych aktywów trwałych	155
3.2.1. Pojęcie, klasyfikacja i wycena środków trwałych	155
3.2.2. Amortyzacja środków trwałych	157
3.2.3. Ewidencja środków trwałych w budowie	161
3.2.4. Ewidencja zwiększeń w stanie środków trwałych	167
3.2.5. Ewidencja zmniejszeń w stanie środków trwałych	173
3.2.6. Ewidencja środków trwałych użytkowanych w formie leasingu	182
3.3. Ewidencja wartości niematerialnych i prawnych	189
3.4. Ewidencja należności długoterminowych	195
3.5. Ewidencja inwestycji długoterminowych	196

Rozdział 4. Wybrane zagadnienia z zakresu rachunkowości przedsiębiorstwa produkcyjnego	209
4.1. Ewidencja obrotu materiałami	210
4.1.1. Ewidencja zakupu materiałów	213
4.1.2. Ewidencja zużycia materiałów	222
4.1.3. Ewidencja sprzedaży materiałów	228
4.2. Ewidencja i rozliczanie kosztów	233
4.2.1. Ewidencja kosztów w przedsiębiorstwie prowadzącym tylko konta zespołu 4	234
4.2.2. Ewidencja kosztów w przedsiębiorstwie prowadzącym tylko konta zespołu 5	241
4.2.3. Ewidencja kosztów w przedsiębiorstwie prowadzącym ewidencję na kontach zespołu 4 z rozliczeniem na konta zespołu 5	248
4.2.4. Ewidencja i rozliczanie kosztów działalności pomocniczej	255
4.2.5. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	261
4.3. Kalkulacja kosztów	265
4.3.1. Kalkulacja podziałowa	268
4.3.2. Kalkulacja doliczeniowa	274
4.3.3. Kalkulacja fazowa (procesowa)	280
4.3.4. Ewidencja wyników kalkulacji	282
4.4. Ewidencja obrotu wyrobami gotowymi	288
4.5. Ewidencja wyniku finansowego w przedsiębiorstwie produkcyjnym	299
4.5.1. Zmiana stanu produktów	302
4.5.2. Podatek dochodowy	303
4.5.3. Podział wyniku finansowego	307

Rozdział 5. Wybrane zagadnienia z zakresu rachunkowości przedsiębiorstwa handlowego	317
5.1. Istota i wycena obrotu towarowego	318
5.2. Ewidencja obrotu towarowego	320
5.2.1. Ewidencja zakupu towarów	321
5.2.2. Ewidencja sprzedaży towarów	328
5.2.3. WNT, WDT, eksport towarów, import towarów	341
5.2.4. Przeceny towarów	344
5.2.5. Reklamacje w obrocie towarowym	351
5.2.6. Ewidencja opakowań	361

5.3. Ewidencja i rozliczanie kosztów	365
5.4. Ewidencja wyniku finansowego w przedsiębiorstwie handlowym	374
Rozdział 6. Wybrane zagadnienia z zakresu rachunkowości przedsiębiorstwa usługowego	379
6.1. Charakterystyka działalności przedsiębiorstwa usługowego	380
6.2. Ewidencja działalności przedsiębiorstwa usługowego	381
6.2.1. Rachunek kosztów	381
6.2.2. Przychody przedsiębiorstwa usługowego	384
6.3. Ewidencja wyniku finansowego w przedsiębiorstwie usługowym	394
Rozdział 7. Kapitały i fundusze w przedsiębiorstwach	405
7.1. Ewidencja kapitałów własnych spółek	406
7.1.1. Spółka akcyjna	406
7.1.2. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	411
7.2. Ewidencja funduszy własnych przedsiębiorstwa państwowego i spółdzielni ...	417
7.2.1. Przedsiębiorstwo państwowe	417
7.2.2. Spółdzielnia	419
7.3. Kapitały przedsiębiorstwa osoby fizycznej	424
7.4. Ewidencja kredytów i pożyczek	425
Rozdział 8. Zadania przygotowujące do egzaminu z kwalifikacji A.36. Prowadzenie rachunkowości	429
Dodatek A. Przykładowy wykaz kont księgi głównej	471
Bibliografia	477

ZADANIA DO WYKONANIA**Zadanie 1.5**

Sporządź bilans na dzień 31.12.2016 r. w postaci jednostronnej tabeli dla Przedsiębiorstwa Produkcyjnego MAX sp. z o.o. w Katowicach (dane w zadaniu 1.2).

Zadanie 1.6

Sporządź bilans na dzień 30.06.2016 r. w postaci dwustronnej tabeli dla Spółdzielni Produkcyjnej OWOCOWY RAJ sp. z o.o. w Gliwicach (dane w zadaniu 1.3).

Zadanie 1.7

Sporządź bilans uproszczony na początek pierwszego dnia 2016 roku dla Przedsiębiorstwa Handlowego AB-HURT sp. z o.o. w Zabrzu (dane w zadaniu 1.4).

1.5. Wpływ operacji gospodarczych na bilans

W przedsiębiorstwie dochodzi do różnych **zdarzeń gospodarczych**, takich jak: wpływ oferty od kontrahenta, wysłanie zamówienia do dostawcy, wypłata wynagrodzeń pracownikom, sprzedaż towarów, wypłata gotówki z rachunku bankowego, zakup materiałów. Nie wszystkie z wymienionych zdarzeń są operacjami gospodarczymi, a tym samym nie wszystkie są ujmowane w księgach rachunkowych przedsiębiorstwa. Dwóch pierwszych przykładów nie zaliczymy do operacji gospodarczych. Zależność między zdarzeniem a operacją gospodarczą przedstawia rysunek 1.2.

Rysunek 1.2. Zdarzenia a operacje gospodarcze

Operacje gospodarcze to takie zdarzenia gospodarcze, które zmieniają wartość składników bilansowych. Wyróżniamy cztery typy tych operacji.

Operacje I typu — aktywne, czyli takie, które powodują zmiany wyłącznie w składnikach aktywów bilansu; wartość jednego składnika aktywów rośnie, a drugiego składnika aktywów maleje o tę samą kwotę operacji gospodarczej. Suma bilansowa nie zmienia się.

Operacje II typu — pasywne, czyli takie, które powodują zmiany wyłącznie w składnikach pasywów bilansu; wartość jednego składnika pasywów rośnie, a drugiego składnika pasywów maleje o tę samą kwotę operacji gospodarczej. Suma bilansowa nie zmienia się.

Operacje III typu — aktywno-pasywne zwiększające, czyli takie, które powodują wzrost wartości jednego składnika aktywów i jednego składnika pasywów o tę samą kwotę operacji gospodarczej. Suma bilansowa zwiększa się o kwotę operacji gospodarczej.

Operacje IV typu — aktywno-pasywne zmniejszające, czyli takie, które powodują zmniejszenie wartości jednego składnika aktywów i jednego składnika pasywów o tę samą kwotę operacji gospodarczej. Suma bilansowa zmniejsza się o kwotę operacji gospodarczej.

Na rysunku 1.3 przedstawiono graficznie wpływ poszczególnych typów operacji gospodarczych na bilans. Natomiast w tabeli (przykład 1.4) pokazano, jak zmieniły się wartości poszczególnych składników aktywów i pasywów po operacjach gospodarczych.

I typ		II typ		III typ		IV typ	
A	P	A	P	A	P	A	P
+			+	+	+	-	-
-			-				
Suma bilansowa nie zmienia się $A = P$		Suma bilansowa nie zmienia się $A = P$		Suma bilansowa rośnie $A = P$		Suma bilansowa maleje $A = P$	

Rysunek 1.3. Wpływ operacji gospodarczych na bilans

Przykład 1.4

W tabeli przedstawiono wpływ operacji gospodarczych na bilans przedsiębiorstwa handlowego. W kolejnych kolumnach zapisano wartość składników bilansu po każdej operacji gospodarczej.

Operacje gospodarcze (w zł):

1. Wpłacono z kasy gotówkę i wpłacono ją na rachunek bankowy: 500 (operacja typu I).
2. Przelewem uregulowano zobowiązanie wobec dostawcy: 2 200 (operacja typu IV).
3. Zysk przedsiębiorstwa przeznaczono na utworzenie kapitału rezerwowego: 16 000 (operacja typu II).
4. Za środki z otrzymanego kredytu zakupiono towary: 14 000 (operacja typu III).

Wyszczególnienie	Wartość początkowa (w zł)	Wartość (w zł) po operacji			
		1	2	3	4
Aktywa					
Środki trwałe	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
Towary	10 000	10 000	10 000	10 000	24 000
Należności od odbiorców	15 000	15 000	15 000	15 000	18 000
Rachunek bieżący	23 000	23 500	21 300	21 300	21 300
Kasa	1 200	700	700	700	700
SUMA	129 200	129 200	127 000	127 000	141 000
Pasywa					
Kapitał zakładowy	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Kapitał rezerwowy	0	0	0	16 000	16 000
Wynik finansowy (zysk)	16 000	16 000	16 000	0	0
Kredyty bankowe	20 000	20 000	20 000	20 000	34 000
Zobowiązania wobec dostawców	3 200	3 200	1 000	1 000	1 000
SUMA	129 200	129 200	127 000	127 000	141 000

ZADANIA DO WYKONANIA**Zadanie 1.8**

Określ typy operacji gospodarczych oraz oblicz wartość składników bilansu po kolejnych operacjach. Wyniki obliczeń zapisz w tabeli w zeszycie przedmiotowym.

Wyszczególnienie	Wartość początkowa (w zł)	Wartość (w zł) po operacji					
		1	2	3	4	5	6
Aktywa							
Środki trwałe	80 000						
Towary	10 000						
Należności od odbiorców	15 000						
Rachunek bieżący	23 000						
Kasa	1 200						
SUMA	129 200						
Pasywa							
Kapitał zakładowy	90 000						
Wynik finansowy (zysk)	16 000						
Kredyty bankowe	20 000						
Zobowiązania wobec dostawców	3 200						
SUMA	129 200						

Operacje gospodarcze (w zł):

1. Pobrano z banku do kasy 3 000
2. Spłacono gotówką zobowiązanie wobec dostawcy 3 200
3. Za środki z otrzymanego kredytu zakupiono wyposażenie do hurtowni 15 000
4. Sprzedano towary — odbiorca zapłaci w terminie późniejszym ... 6 000
5. Zakupiono towary, za które zapłata nastąpi w terminie późniejszym 4 500
6. Odbiorca wpłacił należność z poprzedniego miesiąca na rachunek bankowy 2 500

ZADANIA DO WYKONANIA**Zadanie 1.9**

Określ typ operacji gospodarczej i wskaż składniki bilansu, które się zmieniły pod wpływem operacji gospodarczych. Tabelę przerysuj do zeszytu przedmiotowego.

Lp.	Treść operacji gospodarczych	Typ operacji	Zwiększenie	Zmniejszenie
1	Odprowadzono utarg z kasy do banku			
2	Zakupiono materiały — zapłata nastąpi w terminie późniejszym			
3	Część zysku przeznaczono na utworzenie kapitału rezerwowego spółki			
4	Sprzedano wyroby gotowe — odbiorca zapłaci w terminie późniejszym			
5	Zaciągnięto kredyt, którym spłacono zobowiązanie wobec dostawcy materiałów			
6	Zakupiono za gotówkę materiały do produkcji			
7	Odbiorca wpłacił należność na rachunek bankowy			
8	Przyjęto nowego wspólnika, który wniósł do spółki aport w postaci samochodu dostawczego			
9	Uregulowano przelewem zobowiązanie wobec dostawcy towarów			

Zadanie 1.10

W zeszycie przedmiotowym wpisz treść operacji gospodarczych, na podstawie których doszło do następujących zmian w składnikach aktywów i pasywów. Określ typ każdej operacji gospodarczej.

Lp.	Zwiększenie	Zmniejszenie
1	Towary Kredyty bankowe	—
2	Kasa	Wyroby gotowe
3	Wartości niematerialne i prawne Zobowiązania wobec dostawców	—
4	Inwestycje długoterminowe	Rachunek bieżący
5	Fundusz zasobowy	Zysk netto
6	Należności od odbiorców	Towary
7	Towary	Należności od odbiorców
8	Rachunek bieżący	Inne środki pieniężne

1.6. Ewidencjonowanie operacji gospodarczych na kontach bilansowych

1.6.1. Konto księgowe

Księgi rachunkowe są źródłem informacji dla kadry zarządzającej przedsiębiorstwem i podstawą wielu decyzji podejmowanych przez tę kadre. Muszą być na bieżąco aktualizowane. W poprzednim podrozdziale przedstawiono wpływ operacji gospodarczych na bilans. Zmiany w składnikach bilansu skutkowały wprowadzaniem zmian do bilansu przedsiębiorstwa po każdej operacji gospodarczej. W praktyce takie rozwiązanie byłoby czasochłonne, dlatego do bieżącego rejestrowania zmian w składnikach bilansu służą konta księgowe prowadzone odrębnie dla każdego składnika aktywów i pasywów.

Konto księgowe jest urządzeniem księgowym służącym do ewidencjonowania zmian w aktywach, pasywach i wyniku finansowym przedsiębiorstwa w ujęciu wartościowym, a czasami także ilościowym.

Do nauczania rachunkowości jest stosowane uproszczone konto przypominające kształtem literę T, zwane *kontem teowym*. Elementy konta księgowego przedstawiono na rysunku 1.4.

		Nazwa konta			
		↓			
Strona Winien →	Wn	Kasa	Ma	←	Strona Ma
Saldo początkowe →	Sp	1 000	700		
		400			
		200			
Obroty Winien →		1 600	700	←	Obroty Ma
			900	←	Saldo końcowe
		1 600	1 600		Sk

Rysunek 1.4. Elementy konta księgowego

Elementami konta księgowego są:

- nazwa i oznaczenie cyfrowe;
- dwie przeciwstawne strony konta:
 - » strona lewa — *Winien* (Wn) lub *Debet* (Dt),
 - » strona prawa — *Ma* (Ma) lub *Credit* (Ct);
- saldo początkowe konta — Sp;
- obroty konta — suma kwot zapisanych po jednej stronie konta;
- saldo końcowe konta — Sk.

Saldo początkowe to stan konta przeniesiony z bilansu początkowego. **Saldo końcowe** to różnica między większymi a mniejszymi obrotami. W zależności od różnicy obrotów na kontach wystąpi jedna z podanych niżej sytuacji:

- obroty strony *Winien* konta > obroty strony *Ma* konta: saldo końcowe *Winien* (debetowe) konta;
- obroty strony *Ma* konta > obroty strony *Winien* konta: saldo końcowe *Ma* (kredytowe) konta;
- obroty strony *Winien* konta = obroty strony *Ma* konta: saldo końcowe zerowe.

Układ graficzny może być:

- jednostronny

Nazwa i symbol konta			Kwota	
Data	Rodzaj i nr dowodu księgowego	Treść	Winien	Ma

- dwustronny

Nazwa i symbol konta							
Winien				Ma			
Data	Rodzaj i nr dowodu księgowego	Treść	Kwota	Data	Rodzaj i nr dowodu księgowego	Treść	Kwota

Zapis operacji gospodarczej na koncie składa się z:

- daty dokonania zapisu;
- oznaczenia dowodu księgowego stanowiącego podstawę księgowania (np. Faktura nr 15);
- treści operacji gospodarczej i jej wartości wynikających z dowodu księgowego.

Zasady obowiązujące na kontach księgowych

Otwarcie konta następuje poprzez zapisanie salda początkowego lub kwoty pierwszej operacji gospodarczej.

Zaksięgowanie operacji po stronie *Winien* (debetowej) konta to inaczej:

- zapisanie w ciężar konta,
- obciążenie konta.

Zaksięgowanie operacji po stronie *Ma* (kredytowej) konta to inaczej:

- zapisanie w dobro konta,
- uznanie konta.

ZAPAMIĘTAJ

Podstawową zasadą księgowania operacji na kontach jest **zasada podwójnego zapisu**:

- każdą operację gospodarczą księguje się po przeciwnych stronach kont (Winien i Ma);
- każdą operację księguje się przynajmniej na dwóch kontach;
- suma zapisów na stronie (stronach) Winien musi być równa sumie zapisów na stronie (stronach) Ma kont powiązanych ze sobą zapisem.

Zamknięcie konta odbywa się poprzez obliczenie i zapisanie salda końcowego po stronie mniejszych obrotów konta. Prowadzi to do wyrównania obrotów i zamknięcia konta.

Saldo końcowe jest obliczane według następującego równania:

$$\text{saldo końcowe} = \text{saldo początkowe} + \text{zwiększenia} - \text{zmniejszenia}$$

1.6.2. Konta bilansowe

Konta bilansowe służą do księgowania zmian wartości składników bilansowych. Ich otwarcie następuje na początku każdego roku obrotowego saldem początkowym przyjętym z bilansu początkowego lub w trakcie roku poprzez zapisanie kwoty pierwszej operacji gospodarczej. Następnie są księgowane operacje gospodarcze zgodnie z zasadą podwójnego księgowania. Na ostatni dzień roku obrotowego następuje obliczenie sald końcowych i ich porównanie ze stanem rzeczywistym. Salda końcowe kont są przenoszone do bilansu.

Konta bilansowe są prowadzone dla składników aktywów i pasywów. W związku z tym dzielimy je na konta aktywne i pasywne.

Konta aktywne działają następująco:

- po stronie *Winien* (debetowej) konta jest księgowany stan początkowy danego składnika aktywów oraz zwiększenia wartości tego składnika;
- po stronie *Ma* (kredytowej) konta są księgowane wszystkie zmniejszenia wartości składnika aktywów;
- saldo końcowe konta jest debetowe, tj. obroty debetowe konta są większe od obrotów kredytowych; saldo konta może być również zerowe, jeżeli obroty debetowe są równe obrotom kredytowym.

Konta pasywne działają następująco:

- po stronie *Ma* (kredytowej) konta jest księgowany stan początkowy danego składnika aktywów oraz zwiększenia wartości tego składnika;
- po stronie *Winien* (debetowej) konta są księgowane wszystkie zmniejszenia wartości składnika pasywów;
- saldo końcowe konta jest kredytowe, tj. obroty kredytowe konta są większe od obrotów debetowych; saldo konta może być również zerowe, jeżeli obroty kredytowe są równe obrotom debetowym.

Podane zasady funkcjonowania kont bilansowych przedstawiono na rysunku 1.5.

Wn	Konto aktywne	Ma	Wn	Konto pasywne	Ma
Saldo początkowe	Zmniejszenia		Zmniejszenia	Zwiększenia	Saldo początkowe
Zwiększenia					
Obroty Wn		Obroty Ma	Obroty Wn		Obroty Ma
Sk – saldo końcowe Wn lub zerowe			Sk – saldo końcowe Ma lub zerowe		

Rysunek 1.5. Zasady funkcjonowania kont bilansowych

W przykładach 1.5 i 1.6 przedstawiono zasady funkcjonowania kont aktywnych i kont pasywnych. Pełna ewidencja operacji gospodarczej odbywa się zgodnie z zasadą podwójnego zapisu, nazywaną także zasadą podwójnego księgowania. Zasady prowadzenia poprawnej ewidencji operacji gospodarczych na kontach bilansowych przedstawia przykład 1.7.

Przykład 1.5

Saldo początkowe konta *Kasa* wynosi 2 500 zł. Na koncie dokonano ewidencji następujących operacji gospodarczych:

1. Pobranie gotówki z rachunku bieżącego 500 zł
2. Zapłata gotówką za zakupione materiały biurowe 200 zł
3. Odprowadzenie z kasy na rachunek bieżący 1 500 zł

Wn	Kasa	Ma
Sp 2 500	200 /2	
1/ 500	1 500 /3	
3 000	1 700	
	1 300 Sk	
3 000	3 000	

Saldo końcowe Wn na koncie oznacza, że stan gotówki w kasie wynosi 1 300 zł.

Przykład 1.6

Saldo początkowe konta *Zobowiązania wobec dostawców* wynosi 5 000 zł. Na koncie dokonano ewidencji następujących operacji gospodarczych:

1. Zakupiono materiały do produkcji — termin zapłaty 21 dni 2 000 zł
2. Opłacono przelewem bankowym zobowiązania
wobec dostawcy 3 500 zł

3. Otrzymano rachunek za energię elektryczną —
termin zapłaty 7 dni 800 zł
4. Spłacono zobowiązanie wobec dostawcy energii elektrycznej 800 zł

Zobowiązania			
Wn	wobec dostawców		Ma
2/	3 500	5 000	Sp
4/	800	2 000	/1
		800	/3
		4 300	7 800
Sk	3 500		
		7 800	7 800

Saldo końcowe Ma na koncie oznacza stan zobowiązań wobec dostawców, który wynosi 3 500 zł.

ZADANIA DO WYKONANIA

Zadanie 1.11

Saldo początkowe konta *Należności od odbiorców* wynosi 6 500 zł. Dokonaj na koncie ewidencji następujących operacji gospodarczych:

1. Sprzedano towary — odbiorca zapłaci w terminie późniejszym ... 2 000 zł
2. Odbiorca zapłacił gotówką należność z poprzedniego miesiąca ... 3 500 zł
3. Odbiorca wpłacił należność na rachunek bankowy 1 200 zł

Po zakończonej ewidencji zmian na koncie ustal wartość salda końcowego i podaj jego treść ekonomiczną.

Zadanie 1.12

Wartość zaciągniętego przez przedsiębiorstwo kredytu inwestycyjnego wynosi 35 000 zł. Otwórz konto *Kredyty bankowe*, zapisz saldo początkowe, a następnie zaksięguj na koncie zmiany powstałe na skutek operacji gospodarczych.

1. Zaciągnięto kredyt obrotowy 15 000 zł
2. Spłacono gotówką pierwszą ratę kredytu obrotowego 700 zł
3. Przelano z rachunku bieżącego ratę
kredytu inwestycyjnego 1 850 zł

Po zakończonej ewidencji zmian na koncie ustal wartość salda końcowego i podaj jego treść ekonomiczną.

2.7.2. Ewidencja rozrachunków z tytułu podatku VAT

Regulacje dotyczące zasad opodatkowania podatkiem od towarów i usług (VAT) zawiera *Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług*.

Podatnikami VAT są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą.

Przedmiotem opodatkowania jest:

- odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju;
- eksport towarów;
- import towarów;
- wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju;
- wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów.

Podstawą opodatkowania VAT jest obrót, czyli kwota należna ze sprzedaży pomniejszona o kwotę należnego podatku.

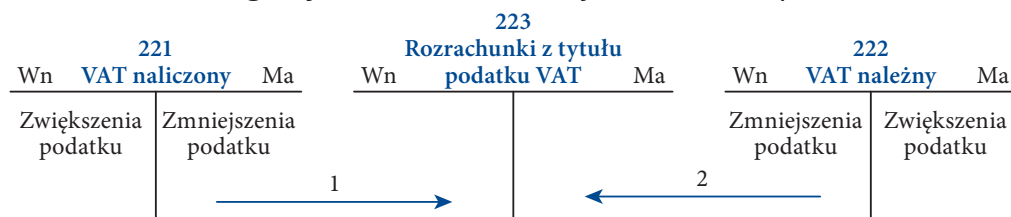
Stawki podatku VAT to stawka podstawowa 23% oraz stawki obniżone: 8%, 5%, 0%.

Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania dostawy towarów lub wykonania usługi.

Zwolnieni z VAT są podatnicy, których obroty nie przekroczyły w ciągu roku określonego w ustawie limitu (w 2016 r. — 150 000 zł) oraz którzy nie wykonują takich czynności jak np. sprzedaż wyrobów z metali szlachetnych, usługi jubilerskie. Ze zwolnienia korzystają również ci podatnicy, którzy wykonują wyłącznie czynności zwolnione z VAT, np. usługi w zakresie opieki medycznej, pocztowe, kulturalne.

Jednostka realizująca sprzedaż wystawia dowody sprzedaży (faktura, paragon fiskalny) i dokonuje obliczenia podatku VAT należnego, który stanowi zobowiązanie wobec urzędu skarbowego. Z kolei dokonując zakupu, otrzymuje dowody, w których wykazano podatek VAT naliczony. Mechanizm funkcjonowania podatku VAT polega na odliczeniu VAT-u naliczonego od VAT-u należnego w zakresie, w jakim nabyte dobra i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych. Ogólne zasady ewidencji i rozliczania podatku VAT przedstawiono na schemacie 2.13.

Schemat 2.13. Ogólny schemat ewidencji i rozliczania podatku VAT

Opis schematu:

1. PK — przeniesienie na koniec okresu podatku VAT naliczonego
2. PK — przeniesienie na koniec okresu podatku VAT należnego

Konto aktywne *VAT naliczony* może wykazywać saldo *Wn*, które oznacza kwotę podatku naliczonego do odliczenia w innym okresie rozliczeniowym. Konto pasywne *VAT należny* może wykazywać saldo *Ma* oznaczające kwotę podatku należnego od czynności, dla których obowiązek podatkowy powstanie w innym okresie rozliczeniowym. *Rozrachunki z tytułu podatku VAT* to konto aktywno-pasywne, na którym po stronie *Wn* księguje się VAT naliczony i spłatę zobowiązania z tytułu VAT, a po stronie *Ma* — VAT należny i zwrot bezpośredni na rachunek bankowy. Konto może wykazywać saldo *Ma* oznaczające stan zobowiązań wobec urzędu skarbowego oraz saldo *Wn* oznaczające wysokość nadwyżki VAT naliczonego nad należnym. Podstawą zapisów na koncie są dokumenty PK i Wb.

ZAPAMIĘTAJ

VAT należny > VAT naliczony = zobowiązanie z tytułu podatku VAT

VAT naliczony > VAT należny = należność z tytułu podatku VAT

Przeniesienie podatku VAT naliczonego i należnego wykonuje się, zaokrąglając kwoty do pełnego złotego. Różnice groszowe należy księgować na kontach *Pozostałe przychody operacyjne* i *Pozostałe koszty operacyjne*.

Pozostałe przychody operacyjne są księgowane, gdy następuje:

- zaokrąglenie podatku VAT naliczonego „w górę”;
- zaokrąglenie podatku VAT należnego „w dół”.

Pozostałe koszty operacyjne są księgowane, gdy następuje:

- zaokrąglenie podatku VAT naliczonego „w dół”;
- zaokrąglenie podatku VAT należnego „w górę”.

W przykładach 2.11 oraz 2.12 przedstawiono sposoby ewidencji zaokrągleń podczas przenoszenia podatku VAT naliczonego i należnego na koniec okresu.

Podatnicy podatku VAT prowadzą, obok ewidencji na kontach syntetycznych, ewidencję szczegółową w formie rejestrów zakupu i rejestrów sprzedaży. Umożliwia ona sporządzenie deklaracji VAT oraz deklaracji INTRASTAT (do celów statystycznych).

Przykład 2.11

W przedsiębiorstwie dokonano księgowania związanych z przeniesieniem podatku VAT naliczonego (operacja 1.) oraz podatku VAT należnego (operacja 2.) na koniec miesiąca.

221				223				222			
VAT naliczony				Rozrachunki z tytułu podatku VAT				VAT należny			
Wn		Ma		Wn		Ma		Wn		Ma	
Sp	800,60	800,60	/1	1/	801	1 155	/2	2/	1 154,75	1 154,75	Sp

761				762			
Pozostałe przychody operacyjne				Pozostałe koszty operacyjne			
Wn		Ma		Wn		Ma	
		0,40	/1	2/	0,25		

Ustalenie wartości rozrachunków z tytułu podatku VAT:

$1\,155\text{ zł} - 801\text{ zł} = 354\text{ zł}$ (wartość zobowiązania z tytułu podatku VAT)

Przykład 2.12

W przedsiębiorstwie dokonano księgowania związanych z przeniesieniem podatku VAT naliczonego (operacja 1.) oraz podatku VAT należnego (operacja 2.) na koniec miesiąca.

221				223				222			
VAT naliczony				Rozrachunki z tytułu podatku VAT				VAT należny			
Wn		Ma		Wn		Ma		Wn		Ma	
Sp	956,20	956,20	/1	1/	956	891	/2	2/	890,85	890,85	Sp

762			
Pozostałe koszty operacyjne			
Wn		Ma	
1/	0,20		
2/	0,15		

Ustalenie wartości rozrachunków z tytułu podatku VAT:

$956\text{ zł} - 891\text{ zł} = 65\text{ zł}$ (należność z tytułu podatku VAT)

ZADANIA DO WYKONANIA**Zadanie 2.15**

W przedsiębiorstwie handlowym salda wybranych kont wynoszą (w zł):

Rachunek bieżący	14 000
Towary	8 000
Rozrachunki z dostawcami	4 250

ZADANIA DO WYKONANIA

Operacje gospodarcze (w zł):

1. Faktura za zakupione i przyjęte do magazynu towary

a)	netto	1 250,00
b)	VAT 23%	287,50
c)	brutto	1 537,50
2. Faktura za sprzedane towary

a)	netto	989,00
b)	VAT 23%	227,47
c)	brutto	1 216,47
3. Wz — wydanie sprzedanych towarów z magazynu 760,00
4. PK — przeniesienie podatku VAT naliczonego oraz różnic groszowych
5. PK — przeniesienie podatku VAT należnego oraz różnic groszowych

Polecenia:

1. Zadekretuj dowody księgowe oraz zaksięguj operacje gospodarcze na kontach.
2. Ustal oraz zinterpretuj saldo końcowe konta *Rozrachunki z tytułu podatku VAT*.

Zadanie 2.16

W przedsiębiorstwie produkcyjnym salda wybranych kont wynoszą (w zł):

Rachunek bieżący	24 000
Materiały	8 000
Wyroby gotowe	12 500

Operacje gospodarcze (w zł):

1. Faktura za zakupione i przyjęte do magazynu materiały

a)	netto	2 230,00
b)	VAT 23%	512,90
c)	brutto	2 742,90
2. Faktura za zużytą energię elektryczną

a)	netto	758,00
b)	VAT 23%	174,34
c)	brutto	932,34

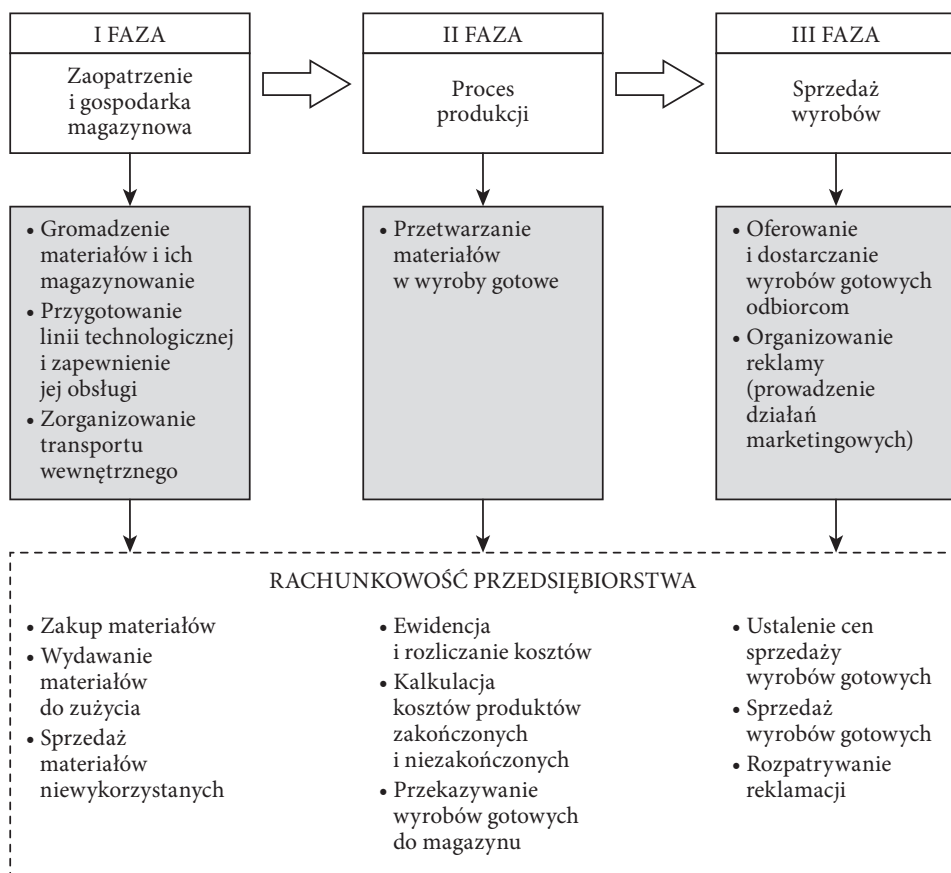
4

Wybrane zagadnienia z zakresu rachunkowości przedsiębiorstwa produkcyjnego

W tym rozdziale podręcznika omówiono prowadzenie ksiąg rachunkowych w przedsiębiorstwie produkcyjnym. W działalności takiego przedsiębiorstwa można wyodrębnić trzy fazy:

- I) Zaopatrzenie i gospodarka magazynowa,
- II) Proces produkcji,
- III) Sprzedaż wyrobów gotowych.

W tych fazach występuje w przedsiębiorstwie wiele zdarzeń gospodarczych, które w postaci operacji gospodarczych ujmowane są w ewidencji księgowej. Przykłady różnych zdarzeń i operacji gospodarczych w przedsiębiorstwie produkcyjnym przedstawia rysunek 4.1. Po III fazie należy ocenić wynik finansowy przedsiębiorstwa i rentowność sprzedaży. Na ostatni dzień roku dokonuje się zamknięcia ksiąg rachunkowych. Jest ustalany wynik finansowy, sporządza się sprawozdanie finansowe oraz przeprowadzana jest całościowa analiza finansowa.

Rysunek 4.1. Fazy działalności przedsiębiorstwa produkcyjnego

4.1. Ewidencja obrotu materiałami

Materiały, zaliczane do zapasów, są to aktywa nabywane przez przedsiębiorstwo lub wytwarzane we własnym zakresie i przeznaczone do zużycia jako składnik produktów. Mogą być wykorzystane na cele ogólnogospodarcze przedsiębiorstwa. Materiały zużywają się w jednym cyklu produkcyjnym i przekazują całą swoją wartość wytworzonym produktom.

Można je klasyfikować według różnych kryteriów. Biorąc pod uwagę ich rolę w prowadzonej działalności gospodarczej, wyodrębniono następujące grupy rodzajowe:

- materiały podstawowe,
- materiały pomocnicze,
- paliwa,
- części zapasowe maszyn i urządzeń,

- materiały wielokrotnego użytkowania,
- opakowania,
- odpadki.

Przyjmując za kryterium podziału przydatność zapasów materiałowych w przedsiębiorstwie, wyróżniono zapasy:

- prawidłowe (bieżące, sezonowe, rezerwowe);
- nieprawidłowe (nadmierne, zbędne).

Ze względu na miejsce przechowywania materiały można podzielić na:

- materiały na składzie, czyli znajdujące się w magazynie;
- materiały w przerobie, czyli przekazane innemu przedsiębiorstwu w celu wykonania operacji technologicznych;
- materiały w drodze, czyli wysłane i zafakturowane przez dostawcę, lecz jeszcze nieprzyjęte przez odbiorcę.

Ewidencję materiałów można prowadzić w formie uproszczonej lub bieżącej. W ewidencji uproszczonej materiały są w całości odpisywane w zużyciu bezpośrednio po nabyciu. Na koniec okresu sprawozdawczego jest przeprowadzana ich inwentaryzacja i stan niezaużytych materiałów jest księgowany na koncie *310 Materiały*. Ewidencja bieżąca polega na rejestrowaniu wszystkich przychodów i rozchodów materiałów na koncie *310 Materiały*. O wyborze formy ewidencji i o prowadzeniu ewidencji analitycznej materiałów decyduje kierownik, zatwierdzając politykę rachunkowości przedsiębiorstwa. Powinny się w niej znaleźć zasady wyceny materiałów. Materiały przyjęte do magazynu mogą być wyceniane w:

- **zmiennych cenach ewidencyjnych**, czyli w rzeczywistych cenach zakupu lub nabycia;
- **stałych cenach ewidencyjnych**, czyli cenach stałych w danym okresie (np. w danym roku), ustalonych przez przedsiębiorstwo na poziomie cen przewidywanych; różnice pomiędzy stałą ceną ewidencyjną a ceną zakupu materiałów są odchyleniami od cen ewidencyjnych materiałów.

Cena zakupu jest ceną podaną przez dostawcę, pomniejszoną o podlegający odliczeniu podatek VAT oraz o otrzymane rabaty, opusty, skonta.

Cena nabycia to cena zakupu powiększona o koszty zakupu (np. koszty transportu, ubezpieczenia, załadunku) obciążające nabywcę materiałów.

W sytuacji, gdy do wyceny materiałów przyjęto zmienne ceny ewidencyjne (zakupu lub nabycia), wartość rozchodu materiałów jest ustalana według jednej z metod:

- **FIFO, czyli „pierwsze przyszło — pierwsze wyszło”** — rozchód składnika wycenia się kolejno po cenach tych składników, które przyjęto do magazynu najwcześniej;
- **LIFO, czyli „ostatnie przyszło — pierwsze wyszło”** — rozchód składnika wycenia się kolejno po cenach tych składników, które przyjęto do magazynu najpóźniej;

- **cen przeciętnych** ustalonych na poziomie średniej ważonej cen;
- **rzeczywistej ceny zakupu** materiałów ustalonej na podstawie szczegółowej identyfikacji materiałów.

Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi wycenę przyjętych materiałów w stałych cenach ewidencyjnych, to ich rozchód jest również wyceniany w stałych cenach ewidencyjnych.

Przykład 4.1 przedstawia wycenę materiałów według rzeczywistych cen zakupu.

Przykład 4.1. Wycena materiałów w rzeczywistych cenach zakupu

Kartoteka magazynowa ilościowo-wartościowa								
Data	Dowód	Cena (w zł)	Ilość (w kg)			Wartość (w zł)		
			przychód	rozchód	stan	przychód	rozchód	stan
03.06	Pz nr 1	15	200		200	3 000		3 000
05.06	Pz nr 2	13	360		560	4 680		7 680
09.06	Pz nr 3	16	170		730	2 720		10 400
10.06	Rw nr 1			250	480			

Wycena rozchodu materiału według metody FIFO:

$$200 \text{ kg} \cdot 15 \text{ zł} + 50 \text{ kg} \cdot 13 \text{ zł} = 3\,650 \text{ zł}$$

Wycena rozchodu materiału według metody LIFO:

$$170 \text{ kg} \cdot 16 \text{ zł} + 80 \text{ kg} \cdot 13 \text{ zł} = 3\,760 \text{ zł}$$

Wycena rozchodu materiału według średniej ważonej cen:

$$(200 \text{ kg} \cdot 15 \text{ zł} + 360 \text{ kg} \cdot 13 \text{ zł} + 170 \text{ kg} \cdot 16 \text{ zł}) : 730 \text{ kg} = 14,25 \text{ zł}$$

$$14,25 \text{ zł} \cdot 250 \text{ kg} = 3\,562,50 \text{ zł}$$

Na dzień bilansowy materiały wycenia się w cenach nabycia, nie wyższych od ich cen sprzedaży netto. Materiały mogą być także wyceniane według cen zakupu, jeżeli nie zniekształca to stanu aktywów oraz wyniku finansowego przedsiębiorstwa.

ZADANIE DO WYKONANIA**Zadanie 4.1**

Przedsiębiorstwo wycenia materiały produkcyjne według rzeczywistych cen zakupu. W bieżącym miesiącu zakupiono i przyjęto do magazynu:

1. 03.03.2016 r. — 200 szt. materiału „Z” w jednostkowej cenie zakupu wynoszącej 4,00 zł (Pz 1/03/16).
2. 07.03.2016 r. — 300 szt. materiału „Z” w jednostkowej cenie zakupu wynoszącej 4,50 zł (Pz 2/03/16).
3. 10.03.2016 r. — 150 szt. materiału „Z” w jednostkowej cenie zakupu wynoszącej 4,20 zł (Pz 3/03/16).

W tym samym okresie wydano do produkcji:

1. 04.03.2016 r. — 120 szt. materiału „Z” (Rw 1/03/16).
2. 08.03.2016 r. — 250 szt. materiału „Z” (Rw 2/03/16).
3. 11.03.2016 r. — 180 szt. materiału „Z” (Rw 3/03/16).

Polecenia:

1. Sporządź w zeszycie kartotekę magazynową ilościowo-wartościową dla materiału „Z”, przyjmując do wyceny rozchodu materiałów metodę FIFO.
2. Wycień rozchody materiałów według metody LIFO oraz według metody cen przeciętnych.

4.1.1. Ewidencja zakupu materiałów

Zakup materiałów składa się z dwóch operacji gospodarczych:

- przyjęcia dostawy do magazynu na podstawie dowodu Pz;
- powstania zobowiązania wobec dostawcy materiałów na podstawie faktury.

Często te operacje nie występują w tym samym terminie, stąd do ich księgowania jest stosowane konto **300 Rozliczenie zakupu**. Po stronie Wn konta jest księgowana wartość netto faktur od dostawców w korespondencji z kontem **202 Rozrachunki z dostawcami**. Po stronie Ma konta jest księgowana wartość dowodów Pz w korespondencji z kontem **310 Materiały**.

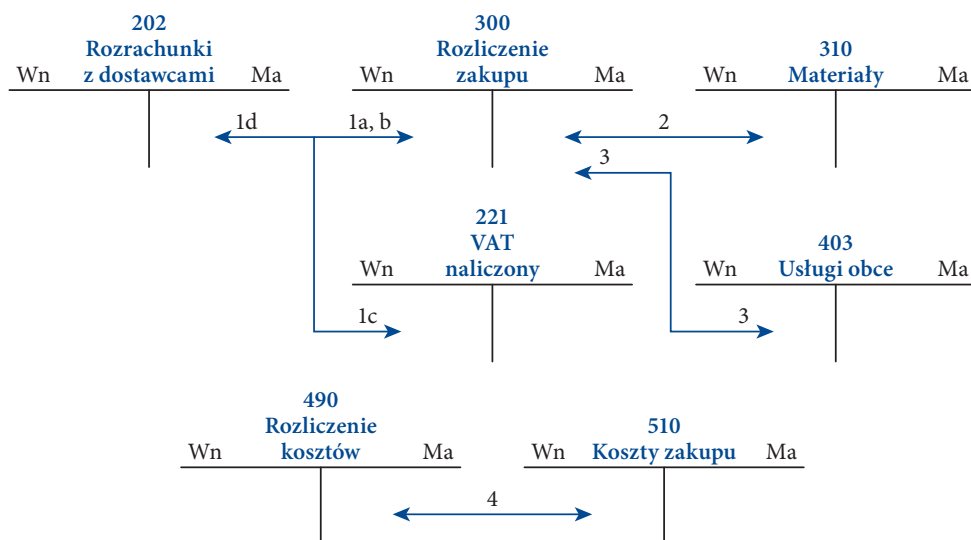
Na koniec okresu sprawozdawczego konto **300 Rozliczenie zakupu** może wykazywać:

- saldo Wn, które oznacza **materiały w drodze** (otrzymano faktury od dostawców materiałów, lecz nie potwierdzono dowodem Pz przyjęcia materiałów do magazynu);
- saldo Ma, które oznacza **dostawy niefakturowane** (przyjęcie materiałów do magazynu potwierdzono dowodem Pz, lecz nie otrzymano faktur od dostawców materiałów).

Konto **310 Materiały** może wykazywać wyłącznie saldo Wn, które odpowiada wartości posiadanych przez przedsiębiorstwo zapasów materiałowych.

Sposób ewidencji materiałów uwarunkowany jest przyjętą metodą ich wyceny. Na schemacie 4.1 oraz w przykładzie 4.2 przedstawiono ewidencję materiałów wycenianych w rzeczywistych cenach zakupu.

Schemat 4.1. Ewidencja zakupu materiałów wycenionych w rzeczywistych cenach zakupu

Opis schematu:

- Faktura za materiały zakupione do produkcji wyrobów
 - wartość netto materiałów
 - wartość netto usługi transportowej
 - podatek VAT
 - wartość brutto
- Pz — przyjęcie do magazynu materiałów wycenionych w rzeczywistej cenie zakupu
- PK — wyksięgowanie kosztów transportu
- PK — rozliczenie kosztów transportu w koszty zakupu

Przykład 4.2

Zakład Produkcji Oświetlenia LIGHT-LUX sp. z o.o. w Gliwicach zamówił u dostawcy zasilacze uniwersalne. Wartość zamówienia według cen katalogowych wynosi 2 000 zł netto (400 szt. · 5 zł/szt.).

Zdarzenia gospodarcze:

- 05.09.2016 r. — zakupiono zasilacze uniwersalne do lamp; otrzymano od dostawcy fakturę, wartość netto: 2 000 zł, VAT 23%: 460 zł, wartość brutto: 2 460 zł;
- 05.09.2016 r. — przyjęto do magazynu zakupione materiały i wyceniono je w rzeczywistej cenie zakupu (sporządzono dowód Pz);
- 06.09.2016 r. — otrzymano fakturę za transport materiałów na kwotę 450 zł; sporządzono dowód PK w celu rozliczenia kosztów zakupu.

Dekretacja

Lp.	Treści operacji gospodarczych	Wartość (w zł)	Konto	
			Wn	Ma
1	Faktura za zakupione zasilacze uniwersalne a) wartość netto 400 szt. · 5 zł/szt. b) VAT 23% c) wartość brutto	2 000 460 2 460	300 221	202
2	Pz — przyjęcie zakupionych materiałów według rzeczywistej ceny zakupu	2 000	310	300
3	Faktura za transport materiałów	450	403	202
4	PK — rozliczenie kosztu transportu w koszty zakupu	450	510	490

Ewidencja na kontach księgowych

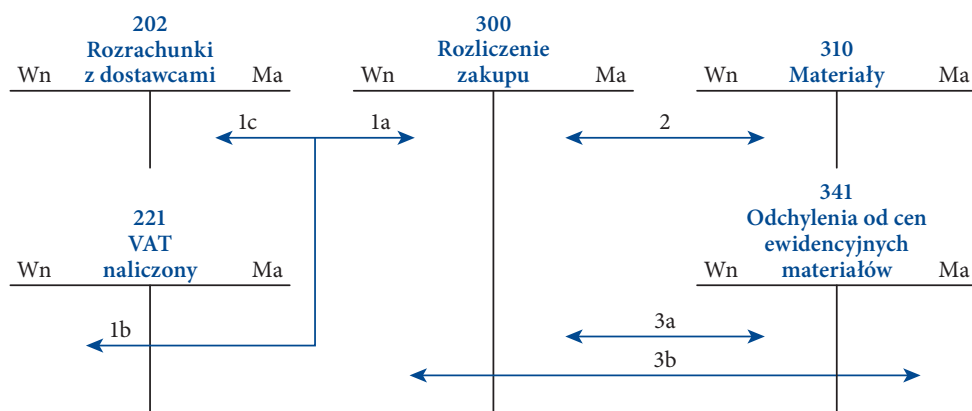
300 Rozliczenie zakup			221 VAT naliczony			202 Rozrachunki z dostawcami		
Wn		Ma	Wn		Ma	Wn		Ma
1a/	2 000	2 000 /2	1b/	460			2 460 /1c	
							450 /3	
310 Materiały			403 Usługi obce			490 Rozliczenie kosztów		
Wn		Ma	Wn		Ma	Wn		Ma
2/	2 000		3/	450			450 /4	
510 Koszty zakupu								
Wn		Ma						
4/	450							

Na koncie **300 Rozliczenie zakupu** oprócz wartości netto zakupionych materiałów oraz wartości ich przyjęcia do magazynu są księgowane i rozliczane koszty zakupu materiałów. Dodatkowa

ewidencja na tym koncie pojawia się przy zastosowaniu do wyceny materiałów stałych cen ewidencyjnych (zobacz schemat 4.2). Ustalane są wtedy **odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów**, które mogą być:

- **odchyleniami Wn (debetowe)**, gdy stała cena ewidencyjna materiałów jest niższa od ich rzeczywistej ceny zakupu (zobacz przykład 4.3);
- **odchyleniami Ma (kredytowe)**, gdy stała cena ewidencyjna materiałów jest wyższa od ich rzeczywistej ceny zakupu (zobacz przykład 4.4).

Schemat 4.2. Ewidencja zakupu materiałów wycenionych w stałych cenach ewidencyjnych

Opis schematu:

1. Faktura za materiały produkcyjne
 - a) wartość netto
 - b) podatek VAT
 - c) wartość brutto
2. Pz — przyjęcie do magazynu materiałów wycenionych w stałych cenach ewidencyjnych
3. PK — odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów
 - a) odchylenia Wn (debetowe)
 - b) odchylenia Ma (kredytowe)

Przykład 4.3

Zdarzenia gospodarcze w przedsiębiorstwie produkującym meble MEBLO-ART S.A. w Pszczynie:

- 07.03.2016 r. — zakupiono 100 szt. płyt laminowanych białych; otrzymano od dostawcy fakturę, wartość netto: 5 000 zł, usługa transportowa: 400 zł, VAT 23%: 1 242 zł, wartość brutto: 6 642 zł;

- 07.03.2016 r. — przyjęto do magazynu zakupione materiały i wyceniono je w stałej cenie ewidencyjnej na kwotę 4 650 zł (sporządzono dowód Pz);
- 07.03.2016 r. — sporządzono dowód PK w celu zaksięgowania odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów oraz rozliczenia kosztów transportu.

Dekretacja

Lp.	Treści operacji gospodarczych	Wartość (w zł)	Konto	
			Wn	Ma
1	Faktura za zakupione płyty laminowane białe a) wartość netto 100 szt. · 50 zł/szt. b) usługa transportowa c) VAT 23% d) wartość brutto	5 000 400 1 242 6 642	300 300 221	202
2	Pz — przyjęcie materiałów według stałej ceny ewidencyjnej: 100 szt. · 46,50 zł/szt.	4 650	310	300
3	PK a) odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów: 100 szt. · 3,5 zł/szt. b) usługa transportowa c) rozliczenie kosztów transportu w koszty zakupu	350 400 400	341 403 510	300 300 490

Ewidencja na kontach księgowych

300 Rozliczenie zakup				221 VAT naliczony				202 Rozrachunki z dostawcami			
Wn		Ma		Wn		Ma		Wn		Ma	
1a/	5 000	4 650	/2	1c/	1 242					6 642	/1d
1b/	400	350	/3a								
		400	/3b								
310 Materiały				341 Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów				403 Usługi obce			
Wn		Ma		Wn		Ma		Wn		Ma	
2/	4 650			3a/	350			3b/	400		
490 Rozliczenie kosztów				510 Koszty zakupu							
Wn		Ma		Wn		Ma					
		400	/3c	3c/	400						

Saldo na koncie nr 341 oznacza odchylenia debetowe od cen ewidencyjnych materiałów.

Wartość zapasu materiałów wycenionych według stałej ceny ewidencyjnej: 4 650 zł

Wartość zapasu materiałów wycenionych według rzeczywistej ceny zakupu (po korekcie wartości):

$$4\,650\text{ zł} + 350\text{ zł} = 5\,000\text{ zł}$$

Na koncie 310 *Materiały* (konto korygowane) są ujmowane przychody i rozchody tych składników wycenionych po stałych cenach ewidencyjnych. Różnice wynikające z równoległej wyceny materiałów po cenie zakupu (lub po cenie nabycia) są księgowane na koncie 341 *Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów* (konto korygujące do konta 310 *Materiały*). Wymienione konta są wynikiem stosowania podzielności pionowej kont, co zostało omówione w podrozdziale 1.6.4.

ZAPAMIĘTAJ

Wartość bilansowa zapasu materiałów jest ustalana według następującej zasady:

$$\begin{array}{r} \text{wartość zapasu według stałej ceny ewidencyjnej} \\ + \\ \text{odchylenia Wn (debetowe) od cen ewidencyjnych materiałów} \\ - \\ \text{odchylenia Ma (kredytowe) od cen ewidencyjnych materiałów} \\ = \\ \text{wartość bilansowa zapasu materiałów} \end{array}$$

Przykład 4.4

Przedsiębiorstwo OKNO-VIP sp. z o.o. w Katowicach zajmujące się produkcją okien zamówiło u dostawcy 3 000 m.b. uszczelki do okna w cenie netto 1 zł/m.b. Stała cena ewidencyjna ustalona dla uszczelki do okien wynosi 1,15 zł/m.b.

Zdarzenia gospodarcze:

- 02.02.2016 r. — otrzymano dostawę zamówionej uszczelki do okien wraz z fakturą; wartość netto: 3 000 zł, VAT 23%: 690 zł, wartość brutto: 3 690 zł;
- 02.02.2016 r. — przyjęto do magazynu zakupioną uszczelkę do okien i wyceniono ją w stałej cenie ewidencyjnej na kwotę 3 450 zł (sporządzono dowód Pz);
- 02.02.2016 r. — sporządzono dowód PK w celu zaksięgowania odchyleń od cen ewidencyjnych materiałów.

Dekretacja

Lp.	Treści operacji gospodarczych	Wartość (w zł)	Konto	
			Wn	Ma
1	Faktura za uszczelkę do okien a) wartość netto 3 000 m.b. · 1 zł/m.b. b) VAT 23% c) wartość brutto	3 000 690 3 690	300 221	202
2	Pz — przyjęcie materiału według stałej ceny ewidencyjnej: 3 000 m.b. · 1,15 zł/m.b.	3 450	310	300
3	PK — odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów: 3 000 m.b. · 0,15 zł/m.b.	450	300	341

Ewidencja na kontach księgowych

300 Rozliczenie zakupów			221 VAT naliczony			202 Rozrachunki z dostawcami		
Wn		Ma	Wn		Ma	Wn		Ma
1a/ 3/	3 000 450	3 450 /2	1b/	690			3 690	/1c

310 Materiały			341 Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów		
Wn		Ma	Wn		Ma
2/	3 450			450	/3

Saldo na koncie nr **341** oznacza odchylenia kredytowe od cen ewidencyjnych materiałów.

Wartość zapasu materiałów według ceny ewidencyjnej: 3 450 zł

Wartość zapasu materiałów według rzeczywistej ceny zakupu (po korekcie wartości):

$$3\,450\text{ zł} - 450\text{ zł} = 3\,000\text{ zł}$$

ZADANIA DO WYKONANIA

Zadanie 4.2

Operacje gospodarcze w przedsiębiorstwie produkcyjnym (w zł):

1. Faktura za zakupione materiały „A”

a) wartość netto	11 000
b) VAT 23%	2 530
c) wartość brutto	13 530

7.4. Ewidencja kredytów i pożyczek

Kredyty i pożyczki to obce źródła finansowania aktywów przedsiębiorstwa i wykazywane są w bilansie jako pasywa obce.

Przez **umowę kredytu** bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na określony czas kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Kredytobiorca składa w banku wniosek kredytowy, a bank dokonuje oceny jego zdolności kredytowej, czyli zdolności do spłaty kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie.

Kredyty można podzielić według różnych kryteriów. Wybrane kryteria ich podziału zestawiono w tabeli 7.2.

Tabela 7.2. Rodzaje kredytów bankowych

Kryterium podziału	Rodzaje kredytów
Przeznaczenie	- kredyt obrotowy na sfinansowanie bieżących potrzeb przedsiębiorstwa związanych z jego działalnością gospodarczą - kredyt inwestycyjny na sfinansowanie zakupu, budowy, modernizacji środków trwałych
Waluta	- kredyt w walucie krajowej - kredyt w walucie obcej
Okres spłaty	- kredyt krótkoterminowy o okresie spłaty do 1 roku - kredyt długoterminowy o okresie spłaty powyżej 1 roku
Forma uruchomienia	- kredyt w rachunku kredytowym — suma kredytowa jest przekazana do dyspozycji kredytobiorcy na odrębnym rachunku - kredyt w rachunku bieżącym — bank reguluje płatności kredytobiorcy wobec jego kontrahentów w kwotach przewyższających saldo rachunku bankowego, do wysokości ustalonego limitu kredytowego

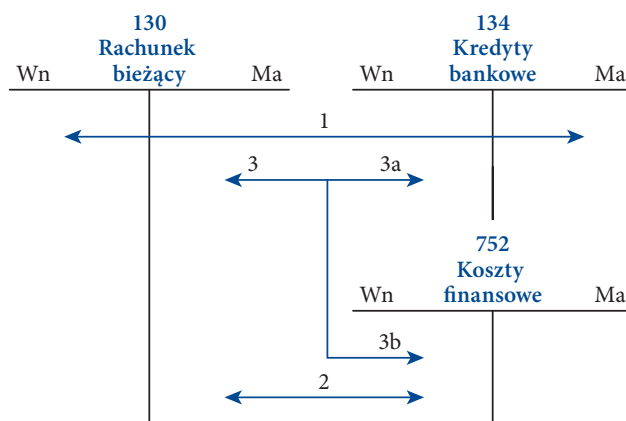
Kredytobiorca ponosi koszty kredytu w postaci prowizji za udzielenie przez bank kredytu i odsetek, które zwykle są spłacane w ratach miesięcznych łącznie z częścią kapitałową. Prowizja za udzielenie kredytu jest pobierana przez bank w momencie udzielania kredytu.

W przypadku kredytów obrotowych prowizje i odsetki są rozliczane na konto *752 Koszty finansowe*. W przypadku kredytów przeznaczonych na finansowanie środków trwałych przed ich przekazaniem do użytkowania prowizje i odsetki obciążają konto *080 Środki trwałe w budowie*, natomiast po przekazaniu środków trwałych do użytkowania odsetki od kredytów są zaliczane do kosztów finansowych.

Na dzień bilansowy kredyty są wyceniane w kwocie wymagającej zapłaty, czyli łącznie z odsetkami naliczonymi na dzień 31 grudnia danego roku.

Ewidencję operacji gospodarczych związanych z kredytami bankowymi przedstawia schemat 7.8.

Schemat 7.8. Ewidencja kredytów bankowych

Opis schematu:

1. Wb — wpływ środków z tytułu otrzymanego kredytu bankowego
2. Wb — pobranie przez bank prowizji od kredytu
3. Wb — spłata raty kredytu
 - a) część kapitałowa
 - b) część odsetkowa

Przez **umowę pożyczki** dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy lub liczbę rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą liczbę rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Zaciągnięte pożyczki są ewidencjonowane w księgach rachunkowych według wartości nominalnej jako pozostałe rozrachunki. Ewidencja operacji gospodarczych związanych z pożyczkami przedstawia się następująco:

- zaciągnięcie pożyczki: Wn — 130 Rachunek bieżący, Ma — 249 Pozostałe rozrachunki;
- zwrot pożyczki (raty kapitałowej): Wn — 249 Pozostałe rozrachunki, Ma — 130 Rachunek bieżący;
- zwrot odsetek od pożyczki: Wn — 752 Koszty finansowe, Ma — 130 Rachunek bieżący.

W przykładzie 7.5 przedstawiono ewidencję zaciągniętych kredytów oraz pożyczek.

Przykład 7.5

Przedsiębiorstwo GAMMA sp. z o.o. w Bytomiu ma zaciągnięty kredyt w PKO BP S.A. Na dzień 01.09.2016 r. wartość zadłużenia wobec banku wynosiła 40 000 zł, a na rachunku bieżącym spółka posiadała środki o wartości 28 000 zł.

W dniu 10.09.2016 r. pobrano wyciąg bankowy za okres od 01.09.2016 r. do 10.09.2016 r. (w zł):

1. 01.09.2016 r. — spłata raty kredytu (część kapitałowa) 700
2. 01.09.2016 r. — spłata raty kredytu (część odsetkowa) 100
3. 05.09.2016 r. — wpływ zaciągniętej pożyczki
od MEDEX sp. z o.o. w Katowicach 10 000
4. 10.09.2016 r. — spłata raty kapitału zaciągniętej pożyczki 900
5. 10.09.2016 r. — przelew całości odsetek od pożyczki 1 500

Ewidencja na kontach księgowych

130 Rachunek bieżący			134 Kredyty bankowe			752 Koszty finansowe		
Wn		Ma	Wn		Ma	Wn		Ma
Sp	28 000	700 /1	1/	700	40 000	Sp	2/	100
3/	10 000	100 /2				5/	1 500	
		900 /4		700	40 000			
		1 500 /5	Sk	39 300				
				40 000	40 000			

249 Pozostałe rozrachunki			249-09 Zaciągnięte pożyczki		
Wn		Ma	Wn		Ma
4/	900	10 000 /3	4/	900	10 000 /3
				900	10 000
Sk	9 100		Sk	9 100	
	10 000	10 000		10 000	10 000

Wartości zobowiązań przedsiębiorstwa wynoszą na dzień 10.09.2016 r.:

- z tytułu zaciągniętego kredytu w banku: 39 300 zł,
- z tytułu pożyczki: 9 100 zł.

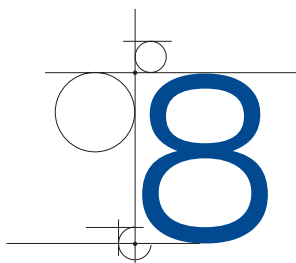
ZADANIE DO WYKONANIA**Zadanie 7.4**

Salda wybranych kont w przedsiębiorstwie DELTA sp. z o.o. wynoszą (w zł):

Rachunek bieżący	23 000
Rozrachunki z dostawcami (Ma)	15 000
Pozostałe rozrachunki (Ma — zaciągnięta pożyczka)	5 000

Operacje gospodarcze (w zł):

1. Wb — wpływ na rachunek kredytu zaciągniętego w celu spłaty zobowiązania wobec dostawcy 15 000
2. Wb — prowizja od zaciągniętego kredytu
3. Wb — spłata zobowiązania wobec dostawcy 15 000
4. Wb — spłata całej kwoty pożyczki wraz z odsetkami
 - a) kwota pożyczki 5 000
 - b) odsetki 400
5. Wb — zaciągnięto kredyt na sfinansowanie budowy magazynu; środki wpłynęły na rachunek bankowy 160 000
6. Wb — obciążenie kwotą prowizji za otrzymany kredyt inwestycyjny 5 000
7. Wb — spłata raty kredytu inwestycyjnego
 - a) rata kapitałowa 3 000
 - b) rata odsetkowa 800

Zadania przygotowujące do egzaminu z kwalifikacji A.36. Prowadzenie rachunkowości

Ten rozdział zawiera zadania przygotowujące do egzaminu zawodowego w kwalifikacji A.36. Prowadzenie rachunkowości w części praktycznej. Autorzy podręcznika wykorzystali swoje doświadczenia zawodowe zdobyte w pełnieniu funkcji egzaminatorów w tej kwalifikacji zawodowej oraz w układaniu zadań egzaminacyjnych na zlecenie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

Zaproponowane zadania mają charakter testu egzaminacyjnego. Sprawdzają umiejętności z zakresu pierwszej jednostki efektów kształcenia ujętych w podstawie programowej dla zawodu technik ekonomista, tj. *Dokumentowanie i ewidencjonowanie operacji gospodarczych*.

Sprawdzają także umiejętności z trzeciej jednostki efektów kształcenia ujętych w podstawie programowej, tj. *Sporządzanie jednostkowego sprawozdania finansowego*.

Struktura zadań jest zbieżna ze strukturą zadania egzaminacyjnego, na które składają się następujące elementy:

- Wprowadzenie do działalności przedsiębiorstwa.

- Określenie zadań do wykonania.
- Informacje potrzebne do założenia firmy w programie finansowo-księgowym.
- Informacje potrzebne do rozwiązania zadania.
- Dokumentacja w postaci załączonych dowodów księgowych, zestawień oraz tabel.

Do opracowania i rozwiązania zadań wykorzystano program księgowy Rewizor GT z pakietu oprogramowania finansowo-księgowego INSERT GT stosowanego przez większość szkół oraz zalecanego przez Centralną Komisję Egzaminacyjną w Warszawie.

ZADANIE DO WYKONANIA

Zadanie 8.1

Zakład Produkcyjny IRYS sp. z o.o. zajmuje się produkcją artykułów do dekoracji domu. Jest czynnym podatnikiem podatku VAT. W bieżącym miesiącu produkuje osłonki do doniczek według jednego wzoru.

Wykonaj prace księgowe dla Zakładu Produkcyjnego IRYS:

1. Sporządź i wydrukuj plan kont księgi głównej.
2. W programie finansowo-księgowym zaksięguj następujące operacje gospodarcze:
 - zakup materiałów,
 - wydanie materiałów do produkcji,
 - naliczenie wynagrodzeń wraz z narzutami na wynagrodzenia,
 - otrzymanie faktury za usługę obcą,
 - naliczenie amortyzacji środków trwałych,
 - przyjęcie wyrobów gotowych do magazynu,
 - sprzedaż wyrobów gotowych.
3. Sporządź i wydrukuj dowód księgowy PK w celu przeksięgowania podatku VAT naliczonego i należnego na dzień 31.12.2016 r.
4. Sporządź i wydrukuj dziennik księgowania pełny za grudzień 2016 r.
5. Sporządź i wydrukuj zestawienie obrotów i sald za grudzień 2016 r.

Pracę z programem finansowo-księgowym rozpocznij od:

- wprowadzenia danych Zakładu Produkcyjnego IRYS sp. z o.o.,
- założenia kartotek kontrahentów,
- wprowadzenia planu kont,
- założenia kont ksiąg pomocniczych dla kont *201 Rozrachunki z odbiorcami* i *202 Rozrachunki z dostawcami*,
- wprowadzenia stanów początkowych kont do bilansu otwarcia.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

**Podręcznik do nauki zawodów
technik ekonomista i technik rachunkowości****Ta wiedza się opłaca!**

Ekonomista to zawód powszechny w gospodarce rynkowej. Zatrudnienie wykwalifikowanego ekonomisty gwarantuje sukces finansowy przedsiębiorstwa. Taki pracownik przygotowuje informacje będące podstawą decyzji podejmowanych przez kadrę kierowniczą. Uczeń kształcący się w zawodzie technika ekonomisty po ukończeniu edukacji staje się specjalistą w zakresie organizowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz prowadzenia rachunkowości w przedsiębiorstwach.

Kwalifikacja A.36. Część 1. Prowadzenie rachunkowości. Podręcznik do nauki zawodów technik ekonomista i technik rachunkowości to podręcznik przeznaczony do nauki zawodów technik ekonomista oraz technik rachunkowości, zgodny z nową podstawą programową kształcenia zawodowego. Materiał zawiera aktualne rozwiązania i zastosowania przepisów ustawy o rachunkowości. To doskonałe kompendium wiedzy na temat prowadzenia ewidencji księgowej w przedsiębiorstwie. Jego niewątpliwym atutem są zadania przygotowujące uczniów, słuchaczy i uczestników kursów do egzaminu zawodowego z **kwalifikacji A.36. Prowadzenie rachunkowości**. Co szczególnie istotne, podręcznik zawiera rozdział omawiający zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych w przedsiębiorstwie oraz odrębne rozdziały dotyczące ewidencji operacji gospodarczych w przedsiębiorstwach: produkcyjnym, handlowym i usługowym, wzbogacone o zadania do samodzielnego rozwiązania.

Technik Ekonomista to doskonały, charakteryzujący się wysoką jakością i kompletny zestaw edukacyjny, przygotowany przez dysponujących ogromnym doświadczeniem liderów na rynku książek edukacyjnych i biznesowych — wydawnictwa **Helion** oraz **Onepress**. Wybór podręczników z tej serii bez wątpienia przyczyni się do podniesienia jakości pracy nauczycieli oraz efektów nauki uczniów.

**W skład zestawu Technik Ekonomista
wchodzi także:**

- **Kwalifikacja A.36. Część 2. Prowadzenie rachunkowości. Podręcznik do nauki zawodów technik ekonomista i technik rachunkowości**
- **Kwalifikacja A.35. Część 1. Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji. Podręcznik do nauki zawodu technik ekonomista**
- **Kwalifikacja A.35. Część 2. Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji. Podręcznik do nauki zawodu technik ekonomista**

Podręczniki należące do tej serii zostały opracowane z myślą o wykształceniu kompetentnych techników, którzy bez trudu poradzą sobie z wyzwaniami w świecie współczesnej ekonomii i rachunkowości. Dzięki wiedzy zawartej w tych publikacjach możliwe będzie wykształcenie najwyższej klasy praktyków rachunkowości, pracowników działów księgowości, działów rachuby płac i pionów finansowo-księgowych firm. Jakość przygotowanego materiału docenią także osoby planujące prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Koncepcja opracowania zawiera przedstawienie sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych odrębnie dla przedsiębiorstwa produkcyjnego, handlowego i usługowego. Ta książka pozwoli zarówno przygotować się do egzaminu zawodowego, jak i uzyskać wiedzę praktyczną, przydatną w przyszłej pracy.

Helion

księgarnia internetowa

<http://helion.pl>

zamówienia telefoniczne

0 801 339900**0 601 339900**

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
<http://helion.pl>

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://helion.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
• <http://helion.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach:
• <http://helion.pl/nowosci>

ISBN 978-83-283-2660-6

9 788328 326606

sięgnij po **WIĘCEJ**

KOD KORZYŚCI